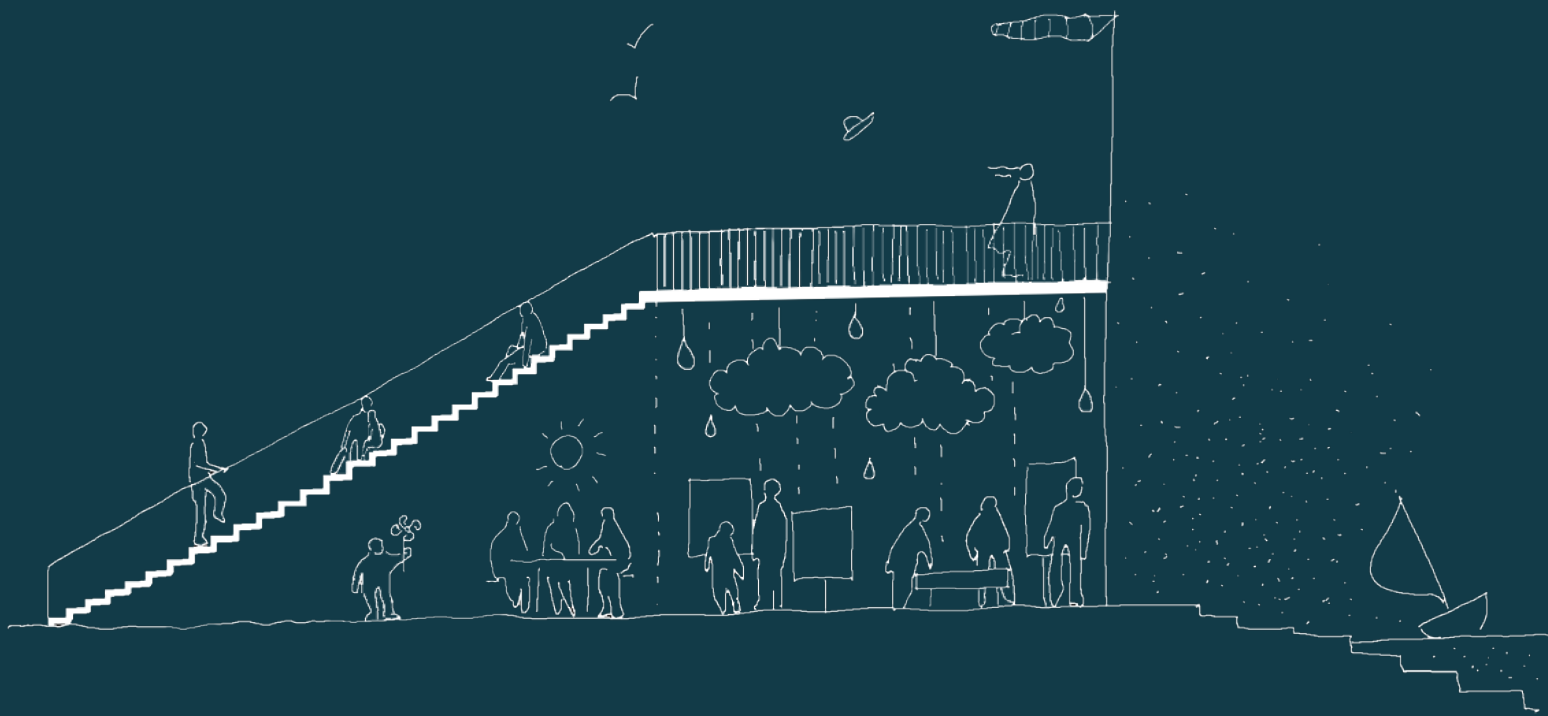

Juryutlåtande

Arkitekttävling

► HAMNPIREN OCH KAJSTRÅKET

Innehåll

Kort om tävlingen	3
KAPITEL 1	
Bakgrund	4
Tävlingsuppgiften	4
Syfte	4
Mål	4
Genomförande av tävlingen	5
Förarbete	5
Prekvalificeringsfas	5
Tävlingsjury	5
Juryarbetet	5
Stöd i bedömningsprocessen	5
Bedömningskriterier	6
Juryns sammanfattning av tävlingen	8
Bedömningsprocessen	8
Juryns generella bedömning	8
Tävlingsuppgiften	8
Piren och Hamnkanalsrummet - en stadsbyggnadsidé	9
En ny sorts pir	9
Hållbarhetsaspekten	9
Etappindelning och bärande idé	10
KAPITEL 2	
Vattenstaden	12
Kom regn - kom sol	18
En stad med utsikt	22
Juryns beslut	26
Avslutande ord	27

Kort om tävlingen

I mars 2023 bjöd Jönköpings kommun in till en projektävling om Hamnpiren och kajstråket. Tävlingsuppgiften bestod i att ta fram ett gestaltsförslag för Hamnpiren och kajstråket samt formulera en stadsbyggnadsidé för Hamnkanalsrummet där pirområdet knyts samman med Munksjön. Tävlingen anordnades i samarbete med Sveriges Arkitekter.

Tidigt i processen stod det klart att tävlingen lockade stort intresse. Det inkom 38 intresseanmälningar, från både svenska och internationella aktörer. Av dessa valdes tre team ut för att tävla, därefter bjöd kommunen in teamen för enskilda startmöten och platsbesök.

De tre teamen lämnade in sina förslag till kommunen i augusti och därefter påbörjades juryarbetet och bedömningsprocessen.

Den vinnande förslagsställaren belönas med ett fortsatt uppdrag att utveckla och bearbeta förslaget som en del av arbetet med framtagandet av en ny detaljplan för Hamnpiren och kajstråket.

Inlämnade förslag

Följande tre förslag har inlämnats i tid och av juryn godkänts för bedömning:

Förslag A – Kom regn, kom sol!

Förslag B – En stad med utsikt

Förslag C – Vattenstaden

Juryns beslut

Efter utvärdering har en enhällig jury beslutat att utse förslag C, *Vattenstaden*, till vinnare.

Kapitel 1

Sjö - Strand - Stad

Hamnpiren är kopplingen mellan Jönköping, Vätterstranden och Vättern. Detta är platsen där sjöliv, strandliv och stadsliv möts. Här vill vi se en ny identitetsskapande gestaltning av robusta funktioner och ett varierat utbud med sjön i fokus.

Bakgrund

Jönköpings hamnpir, belägen utanför hamnkana-len mellan Vättern och Munksjön, är en central och historiskt viktig plats för staden och dess invånare - en skärningspunkt där stadsliv, strandliv och sjöliv möts. Från att ursprungligen ha fungerat som yttre hamn för kommersiell sjöfart till idag vara en plats för främst restauranger och säsongsbetonade verksamheter. Det som finns kvar av hamnverksamheten idag är en mindre småbåtshamn och en i princip obefintlig gästhamnsservice. För att Hamnpiren och kajstråket i framtiden ska bli en väl fungerande och attraktiv målpunkt i såväl staden som regionen krävs en nystart för området. Att utveckla Hamnpiren är också en del i det strategiska och kommunövergripande arbetet att göra södra Vättern mer attraktivt.

Tävlingsuppgiften

Tävlingsuppgiften bestod i att ta fram ett gestaltungs-förslag för Hamnpiren och kajstråket samt formulera en stadsbyggnadsidé om hur pirområdet knyts samman med Munksjön genom Hamnkanalsrummet.

Syfte

Syftet med tävlingen är att göra Hamnpiren och kajstråket till en fungerande och attraktiv målpunkt och mötesplats i såväl staden som regionen. Genom ny-

tänkande och variation i verksamhetsutbud är visionen att pirenområdet ska bli en knutpunkt och mötesplats för sjöliv, strandliv och stadsliv. Samtidigt ska platsen bli identitetsskapande för hela Jönköping.

Avsikten med tävlingen är att av det vinnande teamet handla upp konsulttjänster för fortsatt uppdrag med arbetet att, i nära samverkan med tjänstepersoner vid Jönköpings kommun, utforma Hamnpiren och kajstråket.

Mål

Målet är att få fram en ny gestaltning för Hamnpiren och kajstråket liksom en stadsbyggnadsidé för Hamnkanalsrummet som är kopplingen mellan Vättern och restaurangstråket vid norra Munksjön.

Med Vättern som utgångspunkt har kommunen ambitionen att Hamnpiren och kajstråket i Jönköping ska vara en mötesplats där alla får vara. Här ska sjölivet sättas i fokus och platsen ska utformas med en gestaltning som bidrar och samspelar till sin omgivning.

Genomförande av tävlingen

För att kunna utveckla Hamnpiren och kajstråket enligt Jönköpings kommuns höga ambitioner beslutade kommunen sig för att utlysa en arkitektävling för området och på så sätt få in nya idéer, tankar och erfarenheter samt för att kunna välja ut det konsultteam som är bäst lämpad för uppgiften att arbeta vidare med platsen.

Genom att anordna en arkitektävling kan kommunen få en gedigen grund att stå på inför kommande detaljplannearbete, men också för att få tillgång till de innovativa och nytänkande idéer samt den kreativa process som en arkitektävling innebär.

Förarbete

En förvaltningsövergripande programgrupp om 10 personer arbetade under hösten 2022 fram till våren 2023 med att ta fram och formulera en inbjudan och ett tävlingsprogram. Den processen föregicks i sin tur av en gedigen medborgardialog samt ett nyligen framtaget gestaltungsprogram för Vätterstranden i Jönköping som helhet.

Prekvalificeringsfas

Arkitektävlingen utlystes i början av mars 2023 och sista dagen att lämna intresseanmälan för att delta var den 13 april. Intresset var stort och bland de 38 intresseanmälningar som kom in hade en urvalsgrupp uppdraget att välja ut tre team för att delta i tävlingen.

Tävlingen har pågått från den 15 maj 2023 och det sista jurysammanträdet hölls den 7 december 2023. Förslagen har ställts ut i kommunens utställningshall och funnits tillgängliga på kommunens hemsida jonkoping.se samt på Sveriges Arkitekters hemsida arkitekt.se. Förslagen har varit anonymiserade under hela bedömningsprocessen. Till hjälp har kommunen haft Sveriges Arkitekter som stöd genom hela tävlingen.

I december 2023 beslutade juryn bestående av två kommunalråd, fyra tjänstepersoner från Jönköpings kommun samt två representanter utsedda av Sveriges Arkitekter vilket förslag som har vunnit tävlingen.

Tävlingsjury

Tävlingsförslagen har bedömts av en jury bestående av följande åtta personer:

- Bengt Mattias Carlsson, juryns ordförande, stadsarkitekt Jönköpings kommun
- Bengt Isling, landskapsarkitekt LAR/MSA (utsedd av Sveriges Arkitekter)
- Petra Gipp, arkitekt SAR/MSA (utsedd av Sveriges Arkitekter)
- Mona Forsberg, kommunalråd (S) Jönköpings kommun
- Joakim Dahlström, oppositionsråd (M) Jönköpings kommun
- Tor Olsson, uppdragsledare Jönköpings kommun
- Linda Bylefors, mark- och exploateringsingenjör Jönköpings kommun
- Filip Zezovski Lind, konstintendent Jönköpings kommun

Juryns tävlingssekreterare och processledare har varit: Josefine Bengtner, mark- och exploateringsingenjör Jönköpings kommun

Ulrika Ebelin, landskapsarkitekt Jönköpings kommun

Tävlingsfunktionär har varit:

Peter Strandsäter, upphandlare Jönköpings kommun

Tävlingens uppdragsledare har varit:

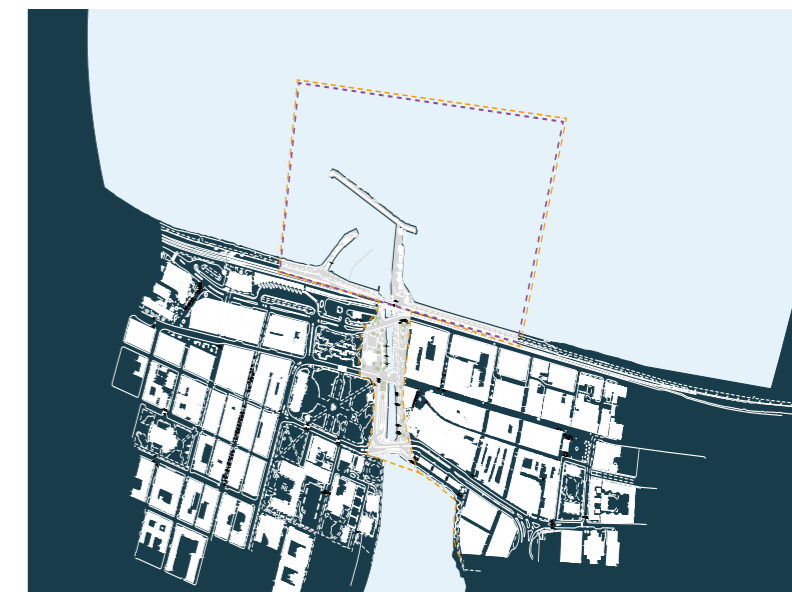
Tor Olsson, projektledare Jönköpings kommun

Juryarbetet

Juryn har under bedömningstiden, utöver individuellt arbete för inläsning av förslagen haft fyra fysiska sammankomster och två Teamsmöten.

Stöd i bedömningsprocessen

Juryn har tillkallat sakkunnig expertis avseende frågor som ekologi och miljö, bygghälsa och ekonomi, social hållbarhet, universell utformning, hamnfunktioner, drift och underhåll samt kommersiella aspekter.

Bedömningskriterier

Juryn har granskat och bedömt de inkomna förslagen utifrån de krav och önskemål som ställs i tävlingsprogrammet samt utan inbördes ordning utifrån bedömningskriterierna gestaltning, funktion och organisation, hållbarhet, utvecklingsbarhet samt genomförbarhet och förvaltning.

Gestaltning

Hur väl förslaget:

- stärker platsens urbana identitet kopplad till sjöliv och hamnverksamhet
- länkar samman och samspelar med omgivande stadsrum och med Vättern
- kännetecknas av väl gestaltade, vackra och platsanpassade stadsrum och byggnader

Funktion

Hur väl förslaget:

- möjliggör flexibla stadsrum och byggnadsstrukturer för olika aktiviteter och nyttjande under hela året
- har en robust konstruktion, är funktionellt och går att anpassa efter förändrade behov
- fungerar avseende framkomlighet och tillgänglighet
- kan genomföras etappvis utan att förlora centrala kvaliteter

Hållbarhet

Hur väl förslaget:

- värnar och utvecklar platsens natur- och kulturvärden
- använder hållbara material sett ur ett livscykelerspektiv
- har utformats med hänsyn till genomförbarhet, kostnader och förvaltning

Juryns sammanfattning av tävlingen

Bedömningsprocessen

Tävlingen om Hamnpiren och kajstråket syftar till att få ett kunskapsunderlag och visioner för det kommande detaljplanarbetet för Hamnpiren. Juryns arbete har varit att utse det förslag som svarar bäst mot tävlingsprogrammets uppställda krav och önskemål samt hur teamen har löst tävlingsuppgiften.

Som brukligt i arkitektävlingar har juryns arbete skett i etapper och har under bedömningstiden genomgått flera faser. Från att till en början angripa förslagen helt objektivt har juryn succesivt och metodiskt gått in i detalj och till följd av detta funnit en djupare förståelse för de olika förslagen. Efter att synpunkter från sakkunniga både inom och utom juryn presenterats gick processen in i slutfasen och ett vinnande förslag utkristalliserades. Vid juryns sista sammanträde tog en enhällig jury beslut att utse förslag C - *Vattenstaden* till vinnare.

Juryns generella bedömning

En projektävling syftar till att utse ett team som ska arbeta vidare med tävlingsobjektet. Juryns uppdrag har varit att hitta det team som genom sitt arbete visar på relevant kunskap och samtidigt presenterar det förslag med bäst förutsättningar att utvecklas vidare. Tävlingen har i huvudsak omfattat gestaltning av Hamnpiren och kajstråket inom angivet tävlingsområde. De tre teamen har angripit uppgiften på ett inspirerande och utvecklande sätt och presenterat såväl djärva som mer modesta förslag. Under bedömningsarbetet har juryn med stor inlevelse granskat och utvärderat tävlingsbidragen och det har under bedömningsprocessen uppstått en allt större samsyn i jurygruppen om flera avgörande frågeställningar. Alla jurymedlemmar har bidragit med olika perspektiv, kunskaper och erfarenheter som tillsammans har lyft processen och skapat en god grund för bedömning.

Tävlingsuppgiften

Juryn har under bedömningsprocessen sett med stor ödmjukhet på tävlingsuppgiftens omfattning och komplexitet och har kunnat konstatera att samtliga förslag är byggbara och att alla tre teamen har löst tävlingsuppgiften. Valet att låta teamen lösa två uppgifter i form av gestaltning av Hamnpiren och kajstråket samt presentera en stadsbyggnadsidé för Hamnkanalsrummet har gett en bredare genomlysning av platsen. Juryn ser med glädje på den idériedom som tävlingsförslagen kommit med även utanför pirområdet.

Piren och Hamnkanalsrummet - en stadsbyggnadsidé

Tävlingsuppgiften har inte bara omfattat en omgestaltning av själva piren utan de tävlande ska även ha visat på hur utvecklingen av Hamnpiren kan ses i ett större sammanhang, främst utifrån stadens närmaste delar kopplade till Hamnkanalsrummet. Att ha en tydlig stadsbyggnadsidé och kunna visa på ett helhetsgrepp är avgörande för utvecklingen av en sådan komplex plats som tävlingsområdet är. Komplexiteten i Hamnpiren ligger bland annat i att den omfattas av fem riksintressen att ta hänsyn till samtidigt som den utgör en viktig mötesplats och knutpunkt för staden. Dessutom är det den plats i staden som främst möter Vätterns krafter. Juryn ser därför med ödmjukhet på förslagen kopplat till den komplexitet som råder på platsen.

Alla tre förslagen har utmanat juryn mer eller mindre i vad en pir kan vara och visat på tre helt olika sätt hur Hamnpiren kan bli en identitetsskapande plats och målpunkt i Jönköping. Kopplingen mellan Hamnpiren och Hamnkanalsrummet har varit en stor del i helhetsbedömningen och de olika förslagen har mer eller mindre visat på stråk och kopplingar mellan Hamnpiren och Munksjön, men även platsbildningar och trafiklösningar. Även kopplingen mellan öst och väst både längs piren och i Hamnkanalsrummet har varit en viktig punkt för juryn att bedöma som stadsbyggnadsidé.

En ny sorts pir

Tävlingsförslagens arkitektoniska lösningar visar på stor variation och har varit inspirerande för juryn att ta del av. Förslaget *En stad med utsikt* har varit mer djärvt i sitt förfarande och skapat en ny arkipelag ute i Vättern, och verkligen utmanat konceptet av en traditionell pirarm. Förslaget *Kom regn, kom sol* har varit mer modest och fokuserat mer på de befintliga värdena under devisen *less is more*. Förslaget *Vattenstaden* kan i stället tänkas ha utgått ifrån mottot *more is more* och utvecklat en helt ny stadsdel ute på vattnet. Alla tre förslagen har emellertid främst utgått från piren, staden och vattnet och visat på en stor variation av både innehåll och utformning. Variationen i förslagen har varit en uppskattad del i bedömningsprocessen.

Juryn har inte bara studerat förslagen utifrån utvecklingspotentialen och dess innovativa idéer utan även tittat på hur väl förslagen beaktar befintliga värden och kvaliteter i relation till utvecklingen. Bland de tre förslagen är det framför allt ett som både har lyft fram och beaktat platsens befintliga och historiska värden, samtidigt som man har skapat ett nytt uttryck och nya funktioner för platsen.

Hållbarhetsaspekten

En viktig del i bedömningsprocessen har varit att titta på förslagen utifrån ett hållbarhetsperspektiv, dels utifrån fysisk hållbarhet och robusthet dels utifrån ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Vättern är en unik sjö men också en sjö med utmanande förhållanden som hårda nordanvindar och starka vågor. Detta kräver en robusthet i det som byggs vilket juryn har utgått ifrån under bedömningsprocessen för att kunna bedöma de olika förslagens genomförbarhet och hållbarhet. Juryn har med hjälp av sakkunniga konstaterat att alla tre förslagen är genomförbara men att de skiljer sig åt både i utförande och kostnad samt beständighet.

Den ekologiska hållbarheten är en aspekt som har lyfts fram i förslagen på skilda sätt. Ett förslag har fokuserat på tillskapandet av nya miljöer för att stärka den biologiska mångfalden genom att exempelvis skapa nya lek miljöer för rödingen. Ett annat förslag har däremot inte lagt särskilt stort fokus vid de ekologiska värdena, varken för människor eller för den biologiska mångfalden. Det vinnande förslaget har däremot skapat utrymme för både växtliv, djurliv och för människor att nyttja Vätterns vatten och ta plats både längs piren med dess omgivning och i Hamnkanalsrummet ner mot Munksjön.

I utvärderingen av den sociala hållbarheten har juryn studerat förslagen utifrån hur väl förslagen har skapat en plats för alla oavsett kön, ålder, etnicitet, plånbok och funktionsvariation. Alla förslagen visar på en tanke och omsorg att skapa en plats för alla, varav den sociala hållbarheten har särskilt förts fram av *Vattenstaden* och *En stad med utsikt*. Det vinnande förslaget står ut bland de tre genom att man har skapat många olika platser med flera olika typer av innehåll, aktiviteter och användningsområden som inte nödvändigtvis är kopplade till kommersiella aktiviteter. Tillgängligheten till vattnet, hur förslaget har anpassats till att olika människor i olika åldrar och funktionsvariationer kan ta sig ner till vattnet och möta det på olika sätt, har också varit en aspekt som juryn har vägt in. Även här sticker det vinnande förslaget ut genom att visa på en stor variation av både aktiviteter och platser kopplade till vattnet.

Den ekonomiska hållbarheten inbegriper inte bara vilket förslag som vid anläggandet förmodas innebära lägst kostnad. Juryn har, utöver kostnadsaspekten vid byggnation, uppskattat vad förslagen kan förväntas kosta i senare driftskede. Juryn har därtill vägt de ekonomiska kostnaderna mot andra kvaliteter som förslagen lyfter fram. Juryns samlade bedömning är att det vinnande förslagets alla kvaliteter i förhållande till den uppskattade kostnadsbedömningen är realistisk och genomförbar. Utöver detta har juryn även bedömt förslagen utifrån materialval sett ur ett livscykelperspektiv.

Juryns sammanfattning av tävlingen

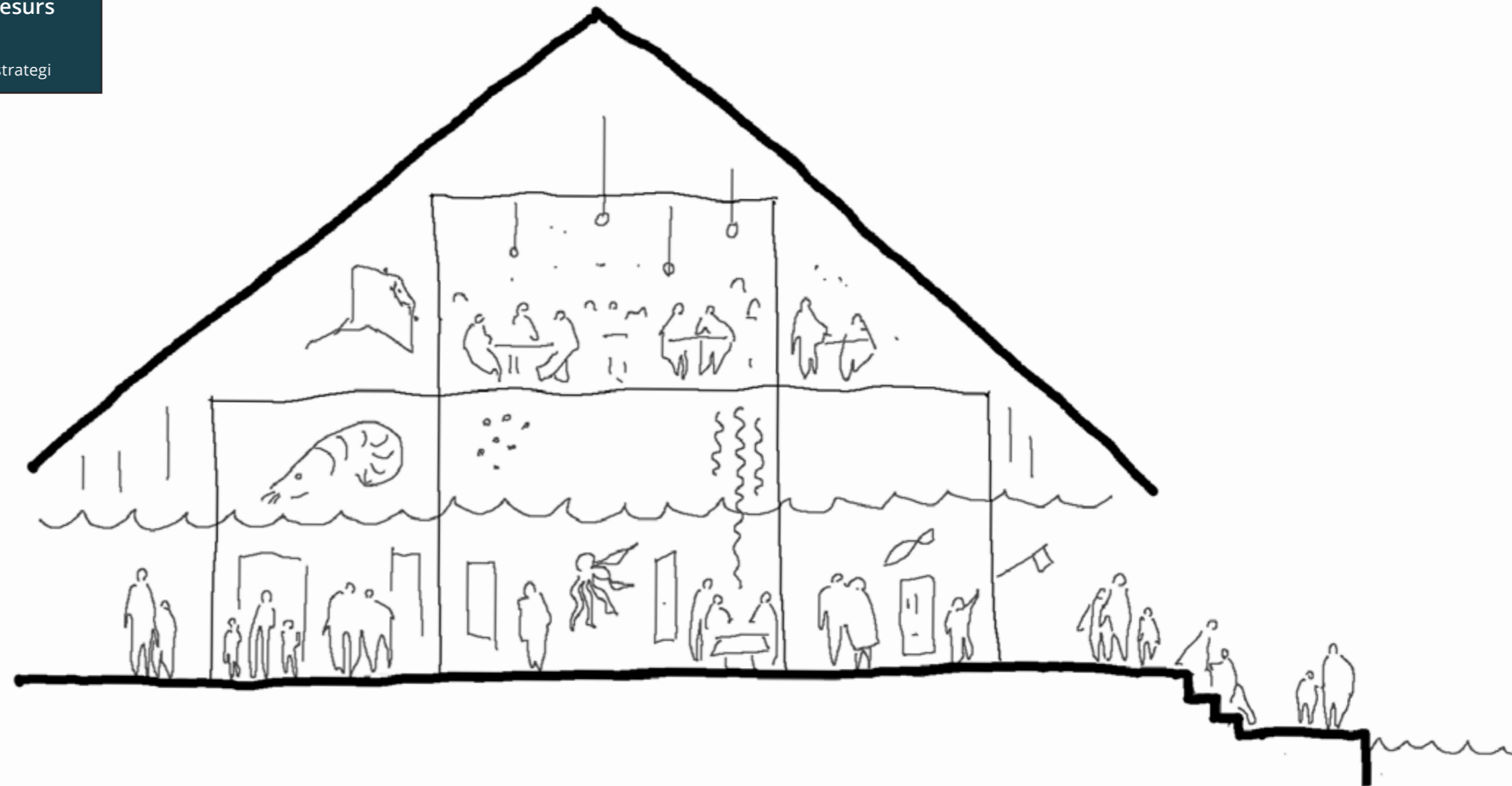
”Arkitekturen...

... ska vara innovativ och vi ska lägga till funktioner som saknas i våra stadsdelar, men vi vill samtidigt värna och underhålla det befintliga och ser vårt gemensamma kulturarv som en viktig resurs för att skapa en hållbar framtid.”

- Jönköpings kommuns Arkitekturstrategi

Etappindelning och bärande idé

En viktig del i bedömningsarbetet har varit hur de tre teamen har valt att etappindela byggnationen och utvecklingen av piren, men även hur flexibelt förslaget är i etappindelningen. Då tidsperspektiven för byggnationen av Hamnpiren är oklara och eventuellt väldigt långa är det av största vikt att de bärande idéerna lyser igenom även i de enskilda etapperna. Förslagen och dess bärande idéer är mer eller mindre tåliga för etappindelning och juryn har lagt stor vikt i hur förslagets bärande idéer och de centrala kvaliteterna står sig i händelse av att någon etapp utgår. Här kunde juryn konstatera att det vinnande förslaget hade den klart starkast bärande idén som även tillåter flexibilitet i etapputbyggnaden där de centrala kvaliteterna lyser igenom i alla etapper. Utöver detta ser juryn en stor möjlighet i att bygga ut vissa delar av förslaget samtidigt som de grundläggande funktionerna i piren kvarstår under byggnationen.

Vattenstaden

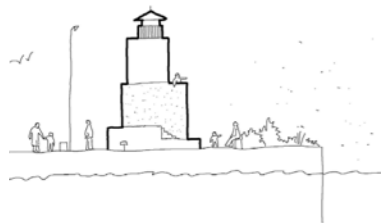
Det vinnande förslaget Förslag C

Vilhelm Lauritzen Arkitekter, Sted,
Beek Arkitekter, HallemarHejderlind,
Göran Cars

Förslaget *Vattenstaden* har med Vättern som utgångspunkt förlängt stadens arkitektoniska struktur ut i den stora sjön. På så vis skapas en livsmiljö där nya stråk och noder spänner över vattnet. Här får alla vara och här är vattnets olika aktiviteter i fokus - både ovan, under och i.

Den naturliga hamnkanalen mellan Vättern och Munksjön förlängs till en innovativ och unik vattenboulevard som nu bättre binder samman stadens båda sidor.

Den gamla vågbrytaren öppnas upp med en ny stormtrappa. Antingen skyddad under denna pärla eller för den modige ovanpå får vi äntligen möta Vätterns fulla kraft, eller en helt annan dag, överblicka sjöns stillhet och lugn där bort mot horisonten i norr.

Förslagsställare

Vilhelm Lauritzen Arkitekter, Sted,
Beek Arkitekter, HallemarHejderlind,
Göran Cars

Medverkande

Jeppe Dueholm, arkitekt Cand. Arch., MSA
Martin Hjerl, chef landskapsarkitektur
Johan Bejne, partner och projektansvarig
Dan Hallemar, landskapsarkitekt
Veronica Hejdelind, konstnär
Göran Cars, professor i samhällsplanering

Genom att skapa en ny stadsdel i norr - en stadsdel på vatten - binder förslaget Vattenstaden ihop sjön, staden och stranden på ett innovativt och nytänkande sätt. Förslaget skapar med sina sju noder rum där alla kan ta plats och där relationer mellan människor och natur samt människor emellan sätts i fokus. Hur man möter vattnet, både ovanför, i och under vattenytan är en av de bärande idéerna i förslaget.

Ett innovativt förslag

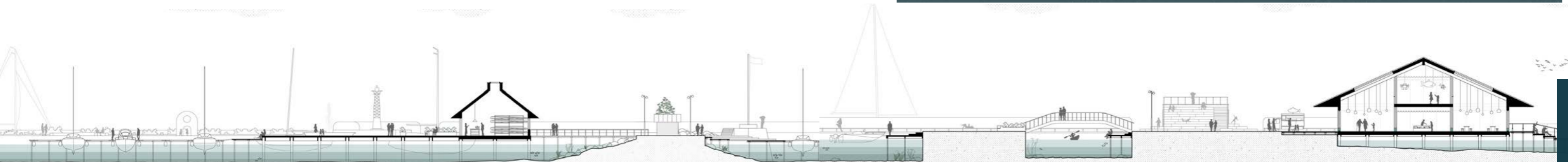
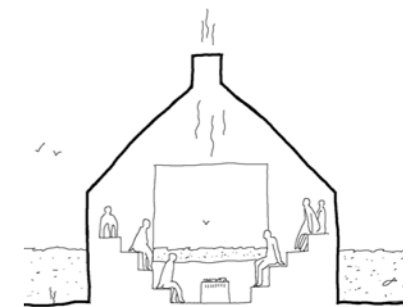
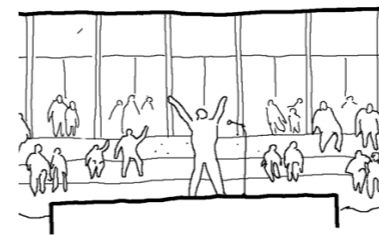
Det vinnande förslaget fascinerade juryn genom att på ett innovativt sätt utveckla piren samtidigt som man bevarar pirarmar och utmanar idén om vad en pir kan vara. Med omsorgsfull och funktionell gestaltning har man skapat en flexibel mötesplats med fokus på gemenskap, utbildning samt sjöliv i alla dess former, samtidigt som tillgången till Vättern året om är stor oavsett ålder, kön, ekonomi, etnicitet och funktionsvariation. Det är ett förslag som visar på en mångfald av idéer, funktioner och möjligheter där förslaget även lyfter fram nya sätt att möta Vättern på. Förslaget är identitetsskapande och blir unikt för Jönköping då det är skraddarsytt för mötet mellan Jönköpings stadsliv och Vätterns väldiga vattenrum och krafter. Förslaget visar på en detaljrikedom i både arkitektoniska idéer och utförande som tack vare presentationen gör det enkelt att leva sig in i hur de olika platserna kan komma att upplevas.

En bärande idé - en ny vattenstadsdel i norr

Förslaget har en mycket tydlig grundidé som genomsyrar alla delar. Projektet visar på en flexibilitet och kan med fördel byggas ut i olika etapper samtidigt som viktiga funktioner och tillgången till vattnet finns kvar.

Intentionen med att skapa en ny stadsdel i Vättern som speglar staden har man lyckats mycket bra med genom att skapa en sammanhängande struktur, likt ett gatunät

av svävande bryggor, piren och byggnader som är anpassade till platsen och där de olika delarna hänger samman och kompletterar varandra både rumsligt och funktionellt. Staden binds samman med Vättern genom att viktiga kopplingar till såväl Munksjön som järnvägsstationen och Kristine kyrka skapas. Samtidigt breddas och förstärks huvudcykelstråket och strandpromenaden längs Vätterns strand. Rörelsestråken blir en sorts gatunät som binds samman av platsbildningar och byggnader som ger skydd från väder och vind. Detta skapar mötesplatser programmerade med en rikedom av aktiviteter. Piren utgör tillsammans med byggnaden Vätternrummet den centrala platsen som gatunätet utgår ifrån. Härifrån tar man sig smidigt vidare längs det svävande brygglandskapet till mindre platser som undervisningspaviljongen, odlingsloopen, kallbadet samt kiosk och vattenskolan. Väster om piren kan de mer båtintresserade mötas på Hamntorget i antingen klubbhuset eller Hamnkontoret. Om man i stället vill strosa och uppleva naturen och vyerna kan man ta sig ut till den västra pirarmen där det även finns möjlighet för ett kvällsdopp i solnedgången. Här har förslagsställaren inte bara skapat goda förutsättningar för människors rekreationsbehov utan även visat på en hållbar parkmiljö med en växtlighet som speglar den tid vi lever i nu, med en önskan om att även ge plats åt den biologiska mångfalden i staden. För den som verkligen vill känna på Vätterns krafter finns stormtrappan längst ut på piren där vågbrytaren öppnas mot horisonten i norr.

En sammanhängande helhet med plats för alla

Vattenstaden är ett väl genomarbetat förslag som visar på mycket god arkitektonisk gestaltning i både den stora och lilla skalan, där alla delar hänger samman på ett väl genomtänkt sätt. En rad olika byggnader programmerade för Vätterns unika innehåll skapar inte bara rum där alla kan vara oavsett kön, ålder och etnicitet, utan även Vätterhuset som skapar anknytning till platsen och berättar om Vättern och dess innehåll och liv för besökaren.

Medskick

Förslaget har lyckats uppfylla önskemålet om antalet småbåtspplatser som dock ligger i väster om piren, och inte i öster vilket efterfrågades i tävlingsprogrammet. Att småbåtshamnen har utökats och effektiviserats i väster samtidigt som man har visat på andra möjligheter öster om piren visar på en noga övervägning av placeringen av småbåtshamnen. Detta har överraskat juryn på ett positivt sätt genom att ifrågasätta tävlingsprogrammet.

Juryn vill ge medskick gällande följande punkter i fortsatt process:

- Tillgängligheten till vattnet för funktionshindrade och lutning på ramper.
- Tillgängligheten i byggnader – Kan alla ta sig upp på exempelvis stormtrappans tak?
- Sophantering.
- Räddningstjänstens tillgång.
- Allmänna toaletter och duschmöjligheter.
- Vågbrytare i nordvästra delen behöver studeras vidare för att skydda småbåtshamnen från den kraftiga nordanvinden.
- Fördjupning i materialval.

Hamnkanalsrummet blir en vattenboulevard

Detta förslag är det av de tävlande som lagt ner störst engagemang på Hamnkanalsrummet, med nästan lika stor detalj- och innovationsrikedom som i det primära tävlingsområdet. Projektet visar nya kopplingar och stråk mellan Vättern och Munksjön på den västra sidan och skapar även nya platser och funktioner längs kanalen som hänger ihop och kompletterar den nya stadsdelen i norr. Hamnkanalsrummet har fått en ny betydelse i stadsrummet genom att det har förlängts och spänts ut både i norr och söder. Kanalen greppar tag i de båda sjöarnas vattenrum och flätar samman dem som en Vattenboulevard - en intressant parallell till stadens historiska kanaler.

På platsen framför Stora hotellet föreslås ett gröntare torg som kan bli en frukostlund för både besökare och Jönköpingsbor mitt i stadens puls. Förslaget erbjuder även plats för lek i Fästningsleken i den nya kanalparken som blir en utökning av dagens hamnpark. För den som vill komma nära vattnet anläggs bryggor, likt Bauers brygga, längs kanalen som erbjuder sittmöjligheter i den grönskande vattenboulevarden. Längst ut i Munksjöns mynning finns Roddortorget med en vattensportshub och klubblokal med café som en förlängning av Bauers brygga. Här finns även möjligheter för allmänheten att under sommaren hyra vattenfordon av olika slag för att ta sig ut på sjön samt möjlighet för tilläggning av eventuell turtrafik i Munksjön.

Kopplingen och utvecklingen av Hamnkanalsrummet visar på en god stadsbyggnadsidé som stärker platsens urbana identitet kopplad till både sjöliv, hamnverksamhet och stadsliv. Förslagsställarens utveckling av Hamnkanalsrummet visar även på hur piren länkas samman och samspelar med omgivande stadsrum.

Kom regn, kom sol

Kom regn, kom sol

Förslag A

Sydväst Arkitektur och Landskap AB
Wingårdhs

Kom regn, kom sol har tagit fasta på och framhävt de befintliga strukturerna samtidigt som man har skapat en rad nya spännande mötesplatser med fokus på kopplingen mellan staden och Vättern. Det är ett handfast och konkret förslag som har lagt stor vikt på att analysera, utveckla och värna om dagens förhållanden på platsen.

Förslagsställare

Sydväst Arkitektur och Landskap AB,
Wingårdhs

Medverkande

Lina Dahlström, arkitekt SAR/MSA
Per Andersson, landskapsarkitekt LAR/MSA
Niklas Bosrup, landskapsarkitekt LAR/MSA
Joakim Lyth, arkitekt SAR/MSA
Maria Lyth, arkitekt SAR/MSA

Det befintliga i centrum

Kom regn, kom sol har tagit ett försiktigare grepp om tävlingsuppgiften än de andra förslagen genom att förstärka och bevara de befintliga strukturerna. Samtidigt avgränsar nya pirarmar platsen och skapar på så vis ett väldigt tydligt rum kring piren. De riktade satsningarna på den befintliga pirarmen har lett till ett genomarbetat förslag där såväl byggnader, badplatser och båtlinv inryms.

Byggnaderna har gestaltats med betoning på de former och funktioner som finns på platsen idag. Detta har gjorts bland annat genom gavlarna på sjöhallarna där sjöbodarna på den gamla pirarmen har inspirerat till formen. Ett sätt att låta gestaltningen knyta an till sitt sammanhang. Formspråket i Vinterpaviljongen har plockats upp från sjömärken på ett snillrikt sätt och skapat en plats där man kan möta Vätterns krafter, både skyddad inne i byggnaden som oskyddad en trappa upp.

Dagens kvaliteter förstärks

Även i de sociala aspekterna som det är tänkt att piren ska inrymma har fokus legat på att förstärka det som finns idag. Genom att tillföra Sjöhallarna och Vinterpaviljongen till platsen skapar man nya ytor för restaurangverksamheter. Med Sjöhallarna riktar sig Hamnpiren likt idag mot restaurangverksamhet. Dess saluhallsstruktur skapar möjligheter att etablera kommersiell verksamhet i ett av de bästa lägena i staden. Öppningsbara väggar ger verksamheterna möjligheten att svälla ut över piren under sommarhalvåret. Dock lämnas det inte mycket utrymme för andra icke-kommersiella verksamheter som skulle kunna locka flera grupper av människor till piren.

I utvecklingen av Vätterstranden knyter förslaget an i öster till den tidigare framtagna gestaltningen av Nyréns arkitektkontor med dubbla trädrader. Här har man till skillnad från det förslaget tillfört en tangoplats

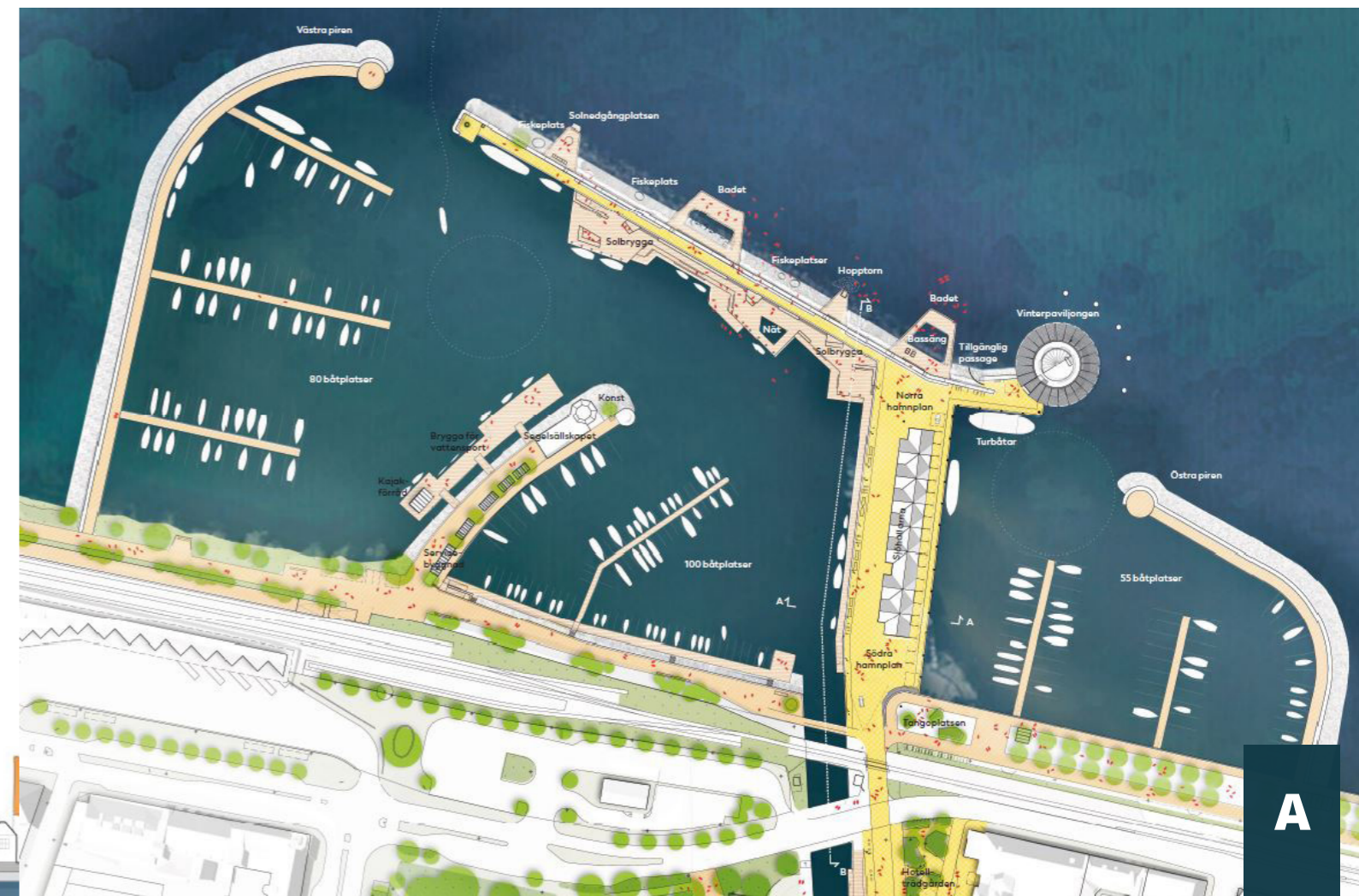
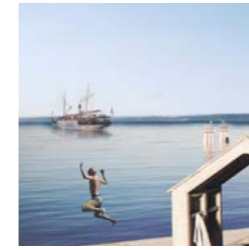
som tar upp höjdskillnader mellan tåget och piren och samtidigt skapar en ny mötesplats som inte finns i Jönköping idag. I väster har man tillfört en del grönska och breddat gång- och cykelbanan, dock utan att bredda bron över hamnkanalens mynning i Vättern.

Småbåtshamnen blir större; både till ytan och till antalet platser. Samtidigt förstärks förutsättningarna för segelsällskapet och andra vattensporter. Den största skillnaden från dagens pir är badmöjligheterna, vilket man har tillfört både på in- och utsidan av vågbrytaren, och skapar på så sätt flera typer av badmöjligheter. Det finns bad för den lite modigare men även för den som vill hålla sig på den säkra och skyddade insidan av vågbrytaren. Tyvärr utvecklar man inte sjölivet så mycket mer än så, och att skapa en plats för alla är något man kan uppnå främst på huvudpiren och under sommarhalvåret. Flexibilitet och mångfaldighet är något som juryn saknar i såväl byggnader som utemiljöerna, men även i etappindelningen av utbyggnadsskedet.

De nya pirarmarna

De nya pirarmarna i öster och väster om den befintliga piren knyter an till pirens historiska utformning från 1800-talet och skapar en rumslighet som känns omfattande och skyddande från Vätterns piskande vindar. Detta skydd kommer dock med ett pris då stora delar av horisonten förtas från staden och vätterstranden genom att vågbrytarna inte bara bryter vågorna utan även sikten mot horisonten. Däremot möjliggör de båda pirarmarna för utökning av småbåtshamnen med väl tilltagna ytor där båtarna har goda marginaler att röra sig på. Juryn anser att ytorna här kunde ha varit bättre nyttjade.

Under juryprocessen har det framkommit att utformningen på dessa pirarmar, med öppning rakt mot utgör risk för skador på bommar och på förtöjda båtar samt svårigheter att lägga till med båt i hamnen då nordvinden blåser rakt in. Detta skulle kräva en stor omarbetning och därmed förändring av hela pirrummet vilket gör det svårt att bedöma hur mycket förslaget skulle förändras vid en sådan omarbetning.

En stad med utsikt

En stad med utsikt Förslag B

Kragh Berglund, Think Softer Planning,
Petterson Arkitekter, Kristina Matousch,
Marint Kunskapscenter

En stad med utsikt är ett spännande och innovativt förslag som utmanar grundtanken i vad en pir är och kan vara för att bemöta klimatförändringar, öka biologisk mångfald och för att skapa nya möjligheter för människor att möta vattnet. Ett unikt förslag som vill sätta Jönköping på kartan med organiska former och nytänkande idéer.

Förslagsställare

Kragh Berglund, Think Softer Planning,
Petterson Arkitekter, Kristina Matousch,
Marint kunskapscenter

Medverkande

Niels de Bruin, landskapsarkitekt LAR/MSA
och projektledare
Ola Gustavsson, arkitekt
Kristina Matousch, konstnär
Michael Palmgren, marinbiolog
Fredrik Petterson, Think Softer Planning
Giampaolo Costantini, 3D specialist
Emma Fugl, upplevelse/restaurering
Susanna Lundberg, belysning
Christian Restorff-Liliegreen, rådgivare
Nina Otrén, specialist barn i offentliga rum

Den gröna piren

Genom att skapa en ny grön pir har förslagsställaren lyckats skapa nya rekreativomöjligheter för Jönköpings invånare och besökare. Vätterstranden har breddats och dagens huvudcykelstråk har kompletterats med ett långsammare stråk ut mot vattnet med goda rekreativomöjligheter. Utöver detta har man skapat en helt ny skärgårdsliknande miljö med ett kluster av öar som skyddar den nya hamnen i öst och skapar möjligheter för både rekreation och nya badmöjligheter ute i Vättern.

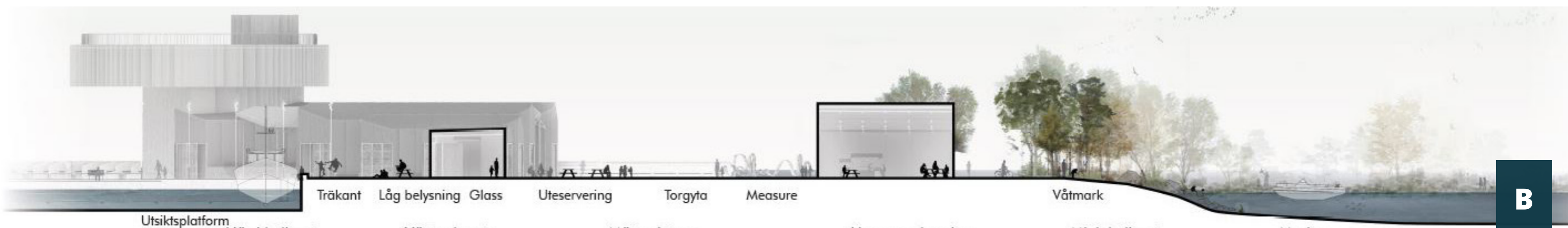
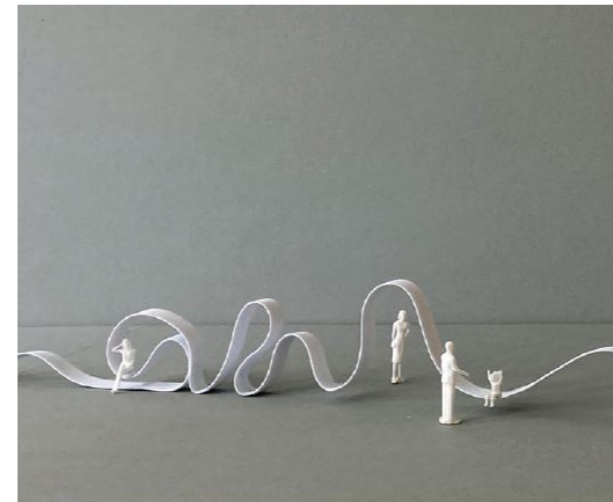
I förslaget har den befintliga pirarmen breddats och olika typer av mötesplatser har tillkommit; både kommersiella i form av restauranger och café, men även andra funktioner som föreningslokaler, klubbhus, båthus och pedagogiska rum där man kan lära sig mer om Vättern. Man har även tagit tillvara de vida vyerna genom att tillskapa ett 360° utsiktsrum med utblick över Vättern, staden och stranden. Juryn ser positivt på hur man har angripit uppgiften och vävt in olika sociala aktiviteter i byggnaderna men kan samtidigt se att gestaltningen är bristfällig, vad gäller volymer, organisation, konstruktion och materialval.

Utvecklingsbart förslag

Förslaget har väckt både fascination och nyfikenhet hos juryn om hur en sådan skärgårdsmiljö skulle kunna upplevas och utvecklas. Under juryprocessen har det med hjälp av sakkunniga framkommit att krafterna i den södra delen av Vättern antagligen kommer bli för påfrestande för att denna typ av miljö skulle kunna stå sig under en längre tid utan ytterligare stora insatser efter anläggandet. Ur ett hållbarhetsperspektiv uppnår därför förslaget inte kraven då juryn bedömt att det dels skulle kräva väldigt stora insatser och tillförsel av material vid själva byggandet samt att utformningen i förslaget inte är anpassad för södra Vätterns hårda och utsatta förhållanden. Detta förslag antas av juryn vara det mest kostsamma, både i anläggning och senare även i drift.

Styrkan ligger i innovationerna

Styrkan i projektet ligger just i att det är så nytänkande och har verkligen utmanat juryn i vad en pir kan vara. Däremot har det bedömts att den bärande idén och gestaltungsangreppet inte kommer att finnas kvar om endast enstaka delar av förslaget byggs ut. Förslaget har lyckats med att tillskapa flexibla ytor som stärker platsens urbana identitet kopplat till både sjöliv och hamnverksamhet.

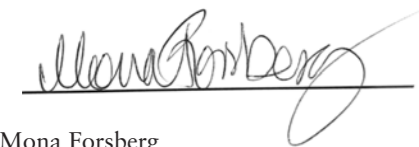
Juryns beslut

Efter utvärdering har en enhällig jury beslutat att utse förslag C, *Vattenstaden*, till vinnare. Juryn rekommenderar att förslaget läggs till grund för fortsatt detaljplanearbete och den vinnande förslagsställaren ges i uppdrag att fortsatt utveckla och fördjupa förslaget i samarbete med Jönköpings kommun.

Jönköping den 9 januari 2024

Bengt Mattias Carlsson
Juryns ordförande
Stadsarkitekt Jönköpings kommun

Mona Forsberg
Kommunalråd (S)
Jönköpings kommun

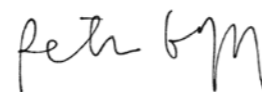
Joakim Dahlström
Oppositionsråd (M)
Jönköpings kommun

Linda Bylefors
Mark- och exploateringsingenjör
Jönköpings kommun

Bengt Isling
Landskapsarkitekt, LAR/MSA
Utsedd av Sveriges Arkitekter

Petra Gipp
Arkitekt, SAR/MSA
Utsedd av Sveriges Arkitekter

Tor Olsson
Uppdragsledare arkitektävling
Jönköpings kommun

Filip Zezovski Lind
Konstintendent
Jönköpings kommun

Tack!

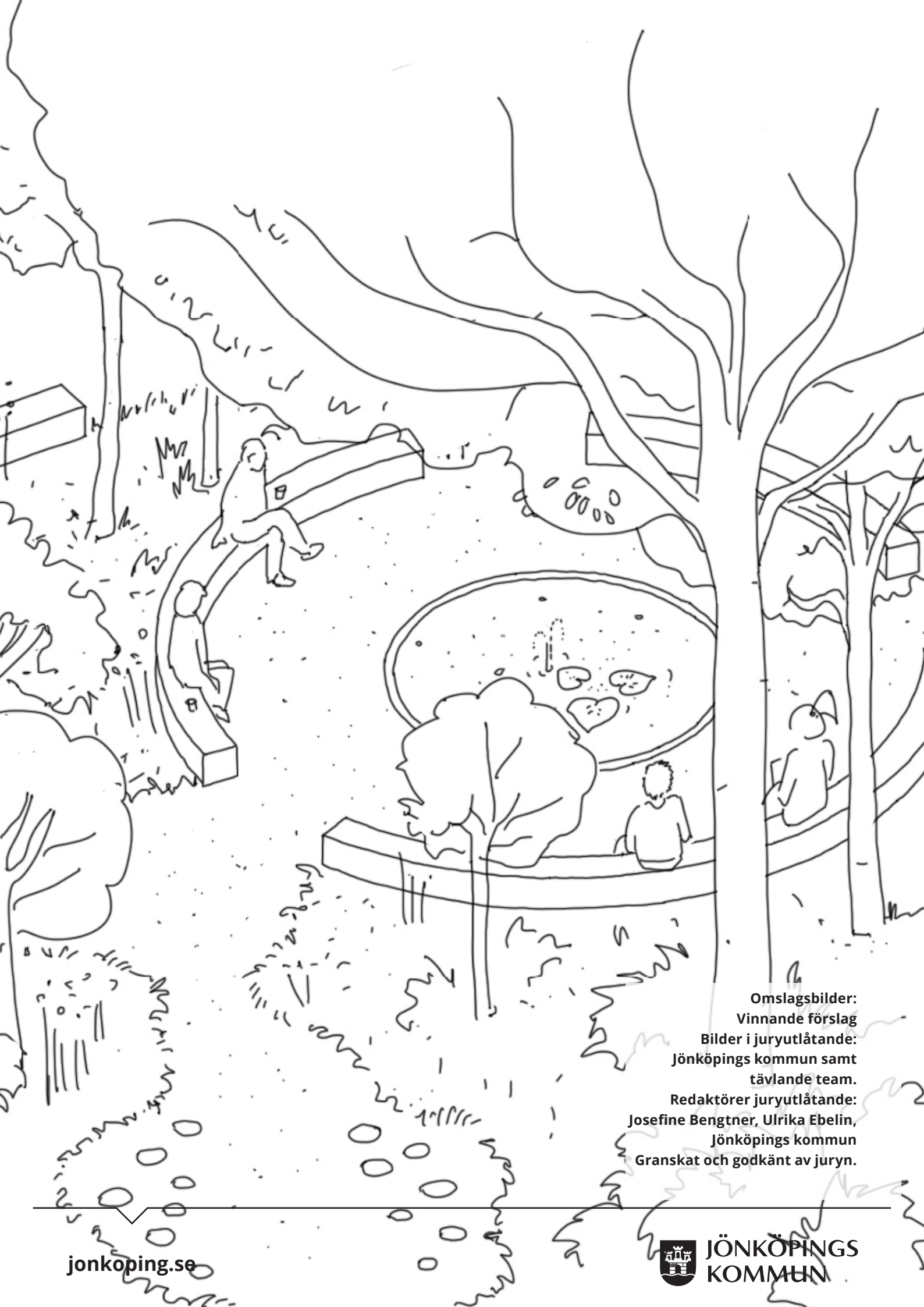
Avslutande ord

Juryn vill rikta ett stort tack till alla tävlingsdeltagare för en mycket väl genomförd förslagstävling. Juryn vill tacka för det gedigna arbete och stora engagemang som lagts ner i samtliga tävlingsförslag. Era förslag har inte bara gett insikter och nya kunskaper utan ni har också lagt grunden för det fortsatta arbete som nu förestår. Tack!

Juryn vill också rikta ett tack till sakkunniga och deras tillkallade referenser för det engagemang och den tid ni lagt ner på att bedöma förslagen och bringa klarhet i frågor som uppstått.

Till sist vill Jönköpings kommun rikta ett stort tack till samtliga deltagare som inkom med intresseanmälningar inför tävlingen. Kommunen vill understryka hur era intresseanmälningar imponerade på urvalsgruppen samt påminna er om vilken hård konkurrens ni alla stod inför.

Omslagsbilder:
Vinnande förslag
Bilder i juryutlåtande:
Jönköpings kommun samt
tävlade team.

Redaktörer juryutlåtande:
Josefine Bengtner, Ulrika Ebelin,
Jönköpings kommun
Granskat och godkänt av jury.